

Inzet provincie Noord-Holland op energiehubs

Aanleiding

Vanuit de inzet van de Taskforce Noord-Holland op slimme netoplossingen, is de ervaring dat individuele oplossingen soms een uitweg bieden. Tegelijkertijd is de constatering dat in sommige gevallen (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen) een collectieve oplossing beter is in de vorm van een energiehubs. Deze energiehubs komen echter nog nauwelijks van de grond. Er zijn technische, juridische, financiële en vooral organisatorische uitdagingen.

Energiehubs dragen op korte termijn bij aan het verminderen van de piekbelasting van het elektriciteitsnet. Energiehubs leveren op langere termijn ook een bijdrage aan de klimaatneutraliteit (decarbonisatie) van bedrijven. Dit door de afstemming van vraag en aanbod van lokaal opgewekte duurzame energie. Het centrale energiesysteem kan daarmee ontlast worden. Dit wordt door het Rijk ook expliciet aangegeven in het Nationaal Plan Energiesysteem.¹ We zien energiehubs dan ook als een integraal onderdeel van het toekomstige energiesysteem en de fysieke omgeving in onze provincie.

Tegen bovenstaande achtergrond heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld via een 'Stimuleringsprogramma Energiehubs'. Vrijgave van de middelen vindt plaats via het provinciefonds. Voor 2024 en 2025 gaat het voor de provincie om ca. €2,2 MLN per jaar. De middelen mogen worden besteed aan inzet en inhuur van capaciteit en expertise voor de ontwikkeling van energiehubs. Hoe de inzet na 2026 zal zijn is nog onbekend.

Scope, visie en doel programma

De provincie Noord-Holland rond in Q1 2025 het stimuleringsprogramma af en in Q2 2025 starten we met de ondersteuning van een tiental energiehubs. Voor dit programma houden wij de definitie aan uit de kamerbrief over het stimuleringsprogramma:

*"Vanuit het perspectief van het energiesysteem is er sprake van een energiehubs als er in een afgebakend gebied vraag en aanbod van energie op elkaar wordt afgestemd. Dit gebeurt door slim te ontwerpen en sturen op publieke infrastructuur. Behalve elektriciteit betreft dit ook andere energiedragers zoals warmte en (duurzame) gassen. In zo'n hub is opslag en omzetting van de ene energievorm in een andere mogelijk en kunnen netwerken van verschillende energiedragers met elkaar in verbinding staan."*²

In het in opdracht van de Topsector Energie en RVO uitgevoerde onderzoek "Families van Energy Hubs in Nederland" worden de volgende vier families (categorieën) van energiehubs onderscheiden: Bedrijventerreinen, grootschalige energieverbruikers, mobiliteit (oplaadpleinen) en gebouwde omgeving.³ Als provincie Noord-Holland zetten wij in op bedrijventerreinen

¹ Zie het Nationaal Plan Energiesysteem-Bijlage 1, p. 27 (december 2023): "Door decentrale opwek slim te koppelen met decentraal gebruik kan het centrale energiesysteem ontlast worden. Het kabinet zet daarom – naast de ontwikkeling van het centrale energiesysteem – ook in op slimme decentrale energiesystemen, bijvoorbeeld in de vorm van energiehubs."

² Rijksoverheid, "Kamerbrief over Stimuleringsprogramma" (5 juni 2024).

³ Royal HaskoningDHV (in opdracht van Topsector Energie en RVO), "Families van Energy Hubs in Nederland" (2024).

(inclusief grootschalige energieverbruikers) en oplaadpleinen. Dit zijn de families waarvan wij verwachten dat deze de komende jaren de grootste bijdrage kunnen leveren aan het beter benutten van de capaciteit van het elektriciteitsnet.

De visie van het Stimuleringsprogramma is dat met het bevorderen van energiehubs bij bedrijventerreinen en oplaadpleinen een bijdrage geleverd wordt aan het verminderen van netcongestie in een gebied. Het daaruit afgeleide doel is dat het programma versnelling aanbrengt in de ontwikkeling van energiehubs in de provincie door procesondersteuning en inhoudelijke expertise te bieden, kennis te ontwikkelen en uit te wisselen en knelpunten te agenderen en weg te nemen.

Bij een energiehubs kunnen de fasen Verkennen, Plan & Ontwerp, Realisatie en Exploitatie onderscheiden worden.⁴ Het Stimuleringsprogramma richt zich op Verkennen en Plan & Ontwerp, omdat we zien dat juist in deze fasen procesondersteuning nodig is om tot de vereiste onderbouwing en draagvlak te komen.

Op dit moment hebben we ca 60 energiehubs initiatieven in Noord-Holland. We willen eind Q1 2025 komen tot een selectie van ca 20 initiatieven in de verkenningsfase en 10 initiatieven in de plan & ontwerpfase die we willen ondersteunen.

Selectie: Van longlist naar shortlist

We onderscheiden twee stappen om tot de selectie van de energiehubs initiatieven te komen:

1. We maken zowel gebruik van de ons al bekende initiatieven (bottom-up) als een (top-down) multicriteria analyse van kansrijke energiehubs.⁵ We hebben een lijst van ca. 60 bij ons bekende initiatieven voor Energiehubs. Deze projecten zullen we toetsen aan de hand van het afwegingskader zoals opgenomen in de landelijke handreiking stimuleringsprogramma energiehubs 2024 (zie bijlage 1).
2. De geselecteerde projecten zullen vervolgens getoetst moeten worden aan de hand van de Liander Buurtscan om te kunnen bepalen of vanuit de nettopologie een energiehubs mogelijk is. Verder heeft TenneT aangegeven dat zij gekend wil worden in de selectie van hubs met een nog vast te stellen minimaal vermogen. Ook dit uitgangspunt wordt meegenomen in de selectie.
3. Definitieve selectie (triage) op basis van de uitkomsten van punt 1 en 2 wordt gemaakt door een team bestaande uit mensen van de provincie, Liander en ROM In West. Ons voorstel is dat Liander TenneT betreft bij de selectie.

Inrichting stimuleringsprogramma en verbindingen

De provincie heeft Ron de Graaf (programmamanager) en Esther de Graaff (beide Royal HaskoningDHV) ingehuurd om tot medio 2025 het programmamanagement te verzorgen. Een centrale rol in het programma spelen de hubregisseurs. De hubregisseur is een expert op het gebied van het realiseren van energiehubs of beschikt over ervaring, vaardigheden en kennis waardoor zij zich deze rol snel eigen kan maken. Ook verbindt ze verschillende partijen aan elkaar, zoals bedrijvencollectieven die een energiehubs willen opzetten, de gemeente, de

⁴ Zie ook Netbeheer Nederland, "Stappenplan Energiehubs" (2024), via [link](#)

⁵ De multicriteria analyse is een doorontwikkeling van de analyse die is uitgevoerd voor het onderzoek van Royal HaskoningDHV (in opdracht van Topsector Energie en RVO) (2024). Hiervoor wordt ook gebruik gemaakt van de inzichten die ermee zijn opgedaan in de provincie Noord-Brabant.

netbeheerder en de provincie. De hubregisseur stelt vast welke kennisvraag op welk moment nodig is en vult deze vraag in door de inbreng van eigen expertise en in sommige gevallen door het uitbesteden van de vraag aan een gespecialiseerde partij. De provincie wil voor 2025 2 fte hubregisseurs inhuren.

Voor een aantal energiehubs in Noord-Holland geldt dat zij al werken met een hubregisseur. Voor de hubs die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het doel van het stimuleringsprogramma, verkennen we of het mogelijk is om deze hubs te ondersteunen. Dit om te voorkomen dat de inzet van deze hubregisseurs stopt.

Ook werken we aan het opstellen van een subsidieregeling, waarbij bedrijven en gemeenten een subsidie kunnen aanvragen voor het doen van een haalbaarheidsstudie of het verder uitwerken van de hub tot het voorbereiden van de daadwerkelijke investering. Alleen proceskosten mogen gesubsidieerd worden, niet de assets. Deze subsidie zal beschikbaar komen voor de energiehubs die we geselecteerd hebben.

De ROM In West heeft vanuit het Rijk voor 2024 en 2025 ca. €200.000,- ontvangen voor de stimulering van energiehubs. Zij willen hier invulling aan geven door 1 persoon op de ontwikkeling van energiehubs in te zetten en de hubs te adviseren over financiering en/of te helpen met het vinden van cofinanciering.

Met Liander is afgesproken dat zij in 2025 zo'n 10 Energiehubs kan ondersteunen in Noord-Holland, mits voor deze hubs geldt dat de nettopologie een fysieke uitwisseling van energie mogelijk maakt. Deze check wordt, zoals bij de selectie aangegeven, uitgevoerd met de Buurtscan. De scan wordt door Liander breed beschikbaar gesteld aan lopende en nieuwe initiatieven voor energiehubs in Noord-Holland.

Tennet heeft aangegeven dat zij betrokken wil worden bij geselecteerde hubs met een groepsvermogen van een minimale omvang. Daarnaast denkt TenneT na over nadere eisen aan Groepstransportovereenkomsten (GTO's). Over de consequenties hiervan hebben wij nog nader overleg met TenneT en Liander.

Met de gemeenten is afgesproken dat zij aan de programmamanager Energiehubs doorgeven als er nieuwe initiatieven ontstaan binnen de gemeente. Ook hebben de gemeenten een vast aanspreekpunt voor de programmamanager en de hubregisseurs en participeren zij in de Community of Practise (CofP) bijeenkomsten.

Kennisontwikkeling en -deling

Voor de kennisontwikkeling en -deling richten we een CofP op. We maken onderscheid tussen een kern en een bredere groep. Aan de kern nemen deel de hubregisseurs, Liander, ROM In West en de provincie. Deze kern zal iedere maand bij elkaar komen. Daarnaast organiseren wij 3 keer per jaar een bredere CofP voor de gemeenten, bedrijven, Rijk, ROM In West, Liander, TenneT, VNO-NCW, ONHN, PHB, Omgevingsdiensten, bedrijvenloketten etc. Ons voornemen is om de kennisdeling en communicatie rond de uitvoering van het stimuleringsprogramma samen met werkspoor 3 van de Taskforce te faciliteren.

Aansturing en vervolg na 2025

Voor de aansturing van het programma zal een begeleidingsteam worden opgericht onder leiding van de programmamanager energiehubs. Deelnemers zijn de provincie, Liander en ROM In West. Het team komt één keer in de twee maanden bij elkaar. Ons voorstel is dat Liander met TenneT werkafspraken maakt over hoe zij structureel betrokken wordt.

De voortgang van de ontwikkeling van de energiehubs zal gemonitord worden. Het Rijk ontwikkelt hiervoor een format. Over de voortgang zal gerapporteerd worden aan het Rijk, de Energy Board en de betreffende gemeenten.

In 2026 willen we bovenstaande werkwijze continueren en streven we naar een uitbreiding van de inzet van de door de provincie ingehuurde hubregisseurs. Ook zullen er dan nieuwe initiatieven geselecteerd worden voor ondersteuning vanuit het programma. Hoe het programma eruit ziet na 2026 is nog onbekend.

Maatschappelijk afwegingskader initiatieven*

Maatschappelijk perspectief 	Energiesysteem perspectief 	Organisatorisch perspectief
Bevordert verduurzaming (i.i.g. klimaatneutraliteit) en economische ontwikkeling bedrijven	Sprake van netcongestie	Aanwezigheid van urgentiegevoel
Bevordert innovaties die bijdragen aan verduurzaming (i.i.g. klimaatneutraliteit)	Nettopologie maakt fysieke uitwisseling van energie mogelijk	Partijen zijn bereid samen te werken en de nek uit te steken (eigenaarschap) en hebben bij voorkeur al vaker samengewerkt.
Draagt bij aan lokale zeggenschap en sturend vermogen	Beschikt (of krijgt beschikking) over flexibel vermogen voor zowel vraag- als aanbodzijde	Aanwezigheid organisatiegraad, zoals een (collectieve) vereniging, een stichting of een parkmanagement-organisatie
	Koppelt andere (1 of meer) energiedragers	Individuele maatregelen (o.a. besparing) al verricht
	Houdt rekening met benodigde ruimte voor infrastructuur en evt. assets	Gemeente betrokken en ondersteunt het proces
	Helpt lokale opwek te ontsluiten	Cofinanciering beschikbaar (gemeente, provincie, bedrijven en/of andere partijen)
	Sluit aan op het Nationaal Plan Energiesysteem en de provinciale energievisie	Perspectief op toegang tot ander kapitaal
	In verbinding met geplande investeringen in energie-infrastructuur (netbeheerders).	